

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Бакалавр
Освітній рівень

на тему: Фінансові результати діяльності підприємства: сутність, види, особливості формування, використання та оцінювання за матеріалами КП «Господар» Калинівської міської ради, м. Калинівка, Вінницька обл.

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

КВРВБС.013519.01.19.00

Виконав(ла) студент(ка) II курсу, група ФБСзс-20-1 Наталія ГУНЬКО
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник к.е.н., доцент Людмила ПРИСТУПА
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтроль _____
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС _____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

_____ 2022 р.

Зміст

	С.
Вступ	3
1 Загальнотеоретичні аспекти формування та використання фінансових результатів діяльності підприємства	5
1.1 Сутність фінансових результатів: історичний аспект та сучасність	5
1.2 Особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства	13
2 Аналітико-практичні аспекти формування, використання та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємств	23
2.1 Аналіз сучасного стану формування, використання та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємств України на макро- та мікроекономічних рівнях за 2019-2021 роки	23
2.2 Удосконалення підходів до формування фінансових результатів діяльності підприємств та напрями підвищення ефективності їх використання і оцінювання	42
Висновки	48
Список використаних джерел	53
Додатки	58

Вступ

Діяльність суб'єктів господарювання, в умовах ринкової економіки, спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди, що знаходить свій прояв у фінансовому результаті. Останній відображає рівень технологій підприємства та організації виробництва, ефективність системи управління, контроль за рівнем витрат. Фінансові результати виступають у формі прибутку або збитку господарювання підприємства та відображають ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та слугують головним критерієм оцінювання стратегії суб'єкта господарювання. За позитивного значення фінансові результати є надходженням платежів до бюджету, а також розширеного удосконалення виробництва.

Забезпечення позитивних фінансових результатів, а саме прибутковість в аспекті управління фінансами підприємств складає одну з ключових позицій.

Вагомий внесок у висвітлення питань формування прибутку підприємства зроблено наступними вченими: Г. Калетнік, А. Герасимович, А. Шермет, В. Гриньова, В. Мец, В. Опарін, Л. Гуцаленко, Н. Правдюк, Н. Буреннікова та інші. Проблеми аналізу прибутку/збитку на підприємстві висвітлені у працях таких вчених, як: М. Ковальчук, В. Савчук, М. Чумаченко, Г. Савицька, Ю. Цал-Цалко, О. Томчук, Н. Боровська Н.В., Т.Мулик, І. Школьник, Ю. Тютюнник, І. Замула та ін.

Видатні науковці внесли вагому частку у розвиток системи управління, щодо формування та аналізу результатів діяльності підприємства, проте низка питань залишається дискусійною та гостро актуальною, за умов функціонування вітчизняних підприємств в динамічному конкурентному середовищі.

Мета дослідження полягає у вивченні механізму формування та використання, опрацюванні методичних підходів до проведення аналізу фінансових результатів підприємства і розробці пропозицій щодо їх вдосконалення.

Відповідно до обраної теми та мети кваліфікаційної роботи передбачено виконання наступних завдань:

- розкрити сутність фінансових результатів діяльності підприємства;
- дослідити організаційні особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства;
- провести аналіз сучасного стану формування, використання та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємств України на макро- та мікроекономічних рівнях за 2019-2021 роки;
- визначити можливі напрями удосконалення підходів до формування фінансових результатів діяльності підприємств та напрями підвищення ефективності їх використання та оцінювання.

Об'єкт дослідження - процеси формування, використання та оцінювання фінансових результатів підприємства.

Предмет дослідження - теоретичні, організаційні та практичні засади формування, використання та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано систему загальнонаукових та специфічних методів дослідження. Також використовувались діалектичний та системний аналіз, при аналізі економічної діяльності підприємства – економіко-статистичні методи. Обробка даних здійснювалась з використанням засобів комп'ютерної техніки.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців за вказаною проблематикою, статистичні дані Державної служби статистики України та Державної Казначейської служби України, звітність та первинна документація КП «Господар» КМР.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Обсяг основного тексту роботи становить 58 сторінки, містить 11 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел становить 46 од.

1 Загальнотеоретичні аспекти формування та використання фінансових результатів діяльності підприємства

1.1 Сутність фінансових результатів: історичний аспект та сучасність

В сучасному світі всі підприємства свою діяльність оцінюють за фінансовими результатами. Фінансові показники відображають ефективність роботи, прибуток підприємства, що є основним для будь-якого підприємства. Велика кількість взаємопов'язаних матеріальних, трудових і фінансових ресурсів задіяна при здійсненні виробничо-фінансової діяльності підприємств [10, с.12].

Важливою науковою проблемою є трактування сутності фінансових результатів і містить багато суперечностей, та залишається в центрі уваги багатьох вчених у різних сферах, зокрема мікроекономіки, макроекономіки, філософії, економічної теорії, фінансів, менеджменту, бухгалтерського обліку.

Підходи до розуміння поняття «фінансові результати» змінювалися історично [10, с.16].

Зауважимо, можливість підприємства для самофінансування, розширення виробництва та зміцнення фінансових відносин з партнерами забезпечує можливість зростання фінансових результатів.

Для того, щоб визначити значення та роль показників фінансового результату необхідно вивчити наукові праці відомих вчених, які займалися дослідженням цього питання та проаналізувати трактування даної категорії.

У табл. 1.1 наведено різні підходи до визначення поняття «фінансові результати».

Можна зробити висновок, проаналізувавши наведені визначення категорії «фінансові результати» що такі наукові діячі як Вознюк Г.Л.,Ткаченко Н.М., Бутинець Ф.Ф., Загородній А.Г., визнають «фінансових результатів» як співвідношення доходів та витрат підприємства за різні окремі періоди часу. Як грошову форму підсумків діяльності підприємства, яка виражена в прибутку або збитку визначають поняття «фінансових результатів» наукові діячі Мочерний А.Д. та Пушкар М.С.

Таблиця 1.1 - Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «фінансові результати» (на основі[10])

Автор	Визначення автора
Бутинець Ф.Ф. [4]	Прибуток або збиток підприємства;доходів та витрат в співставленні підприємства відображених у фінансовому звіті.
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [13]	Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді Різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час.
Мочерний А.Д. [23]	Грошова форма результатів господарської діяльності підприємства, зокрема прибуток або збиток
Пушкар М.С. [32]	Прибуткичи збитки, отримані в результаті діяльності підприємства
Ткаченко Н.М. [38]	Доходи діяльності підприємства при вирахуванні витрат діяльності підприємства

На нашу думку, показник ефективності діяльності підприємства за певний проміжок часу, який має вираження в таких показниках, як прибуток(збиток) і є фінансовим результатом.

Загальноекономічним поняттям фінансових результатів є саме остаточний результат діяльності підприємства за аналізований період, який відображається у фінансовій звітності і виражається прибутком або збитком та визначається послідовним розрахунком з урахуванням усіх доходів і витрат, отриманих у процесі здійснення господарських діяльності [41].

Тому постає необхідність в удосконаленні класифікації доходів підприємства в процесі сучасного розвитку ринкових та економічних відносин і переходу обліку на міжнародні стандарти.

Полеміка протягом десятиліть значною мірою розглядалася навколо суті, форм, методики їх визначення та джерел формування результатів діяльності. Тому, не існує єдиного трактування категорії «фінансові результати» в економічній науці [45]. Категорія фінансові результати має ширше значення проте в науковій літературі іноді зустрічаються ототожнення понять «фінансові результати» та «прибуток». Проте, прибуток є відображенням двох форм, що вказує на ефективність діяльності підприємства за деякий час. Прибуток являє собою оцінку роботи підприємства, тому процес формування прибутку має відображення в обліку та звітності підприємства та залежить від порядку визначення загальновиробничих витрат, калькулювання собівартості продукції, економічна вигода від ведення фінансових та інших операцій[45].

Згідно із класифікацією, розглянутою та проаналізованою вітчизняними вченими, доходи за відношенням до балансу поділяються на капіталізовані і некапіталізовані; за еластичністю – змінні, постійні; за звітним періодом – минулі, поточні, майбутні; за визнанням – нараховані, отримані тощо [35, с.135].

До типової класифікації доходів, доцільно ввести ряд додаткових класифікаційних ознак і прийняти це як підставу для їх відображення в системі бухгалтерського обліку (рисунок 1.1).

Дозволить поглибити аналіз формування прибутку за джерелами їх надходження дана класифікація.

Рисунок 1.1 — Розширена класифікація ознак доходів підприємств
(на основі[35])

В загальноекономічному розумінні суть фінансових результатів являє собою порівняння доходів з витратами. Також, можна прирівняти доходи до споживчої вартості виробленої продукції, а з фактичною їхньою вартістю витрати. Переважна більшість вчених появу виразу «прибутку» зараховують до часів початкових форм виникнення товарного виробництва та капіталу [35, с.141].

Фінансові результати діяльності підприємства є основним показником успішності підприємства, окреслює перспективи його розвитку. Виробництво, яке є нерезультативним тобто витрати перевищують доходи, або ж на рівні з ними є неуспішним і подекуди збитковим. Тому важливо слідкувати за результатами діяльності і корегувати на всіх етапах під час здійснення роботи і виконання планів.

Підходи до трактування прибутку класиками економічної думки узагальнено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2 - Основні концепції економічної сутності прибутку(на основі[34])

Представники класичної економічної школи, зокрема англійські економісти, вивчали взаємозв'язок прибутку з процесом накопичення капіталу та факторами багатства суспільства. Не кругообіг, а виробництво вони вважали джерелом прибутку. Вони стверджували, що першоджерелами будь-якого доходу є заробітна плата, прибуток і рента. Праця визначає вартість не тільки її ціни, а й прибутку та ренти [37].

Також, англійські економісти, пов'язують прибуток із заробітною платою, стверджуючи, що її зростання веде до зменшення прибутку і навпаки, вони стверджували, що прибуток і заробітна плата є складовими вартості, а не її джерелами, а сама вартість створюється працею [30].

Подвійне тлумачення мала неокласична теорія прибутку, що склалася під впливом теорії граничної корисності і у концепції трудового капіталу спираючись на досягнення класичної школи.

За дослідженнями Мазура В. П. [20, с.68], Л. Вальрас та Дж. Б. Кларк визначали прибуток як винагороду, ціну одного виробничого фактору – капіталу, при цьому не приймаючи до уваги інші важливі фактори такі, як земля та праця.

Інше трактування прибутку класичною школою полягало у його розгляді, як комплексного доходу усіх задіяних виробничих факторів.

Переважно, звертаючи увагу на вищевказані тлумачення вчених, розвивалися та поширювалися всі наступні дослідження у сфері трактування економічного змісту фінансових результатів.

Теорія яку висунув економіст ХХ ст. А. Маршал аналізував П. Й. Атамаса [1, с.50] та посилається на існування певної групи працюючих поряд з робітниками. Головною функцією підприємців є організаторська, а прибуток трактується як винагорода підприємців поряд із заробітною платою працівників. Тобто прибуток становить оплату підприємницької функції.

Розглядаючи наукові вчення В. Г. Білика [3, с.127], можемо звернути увагу на вагомий внесок який вніс видатний німецький вчений К. Маркс, він розкрив поняття додаткової вартості. Ця вартість створюється працею найманих працівників понад вартість робочої сили, а джерелом прибутку, є додатковий продукт, який створюється у процесі виробництва та реалізується в сфері обігу. К. Маркс вважав, що перетворення новоствореної додаткової вартості у вартісний показник прибутку, як перевищення суми від продажу товару над витратами на його виробництво, неможливе без сфери обігу. Сутність прибутку німецький економіст трактував у розрізі джерел створення суспільного продукту: спожиті засоби, необхідна і додаткова праця [3, с.129].

Відповідно до національних стандартів розрізняють наступні види прибутку [31]:

– валовий прибуток – різниця між чистим доходом від виконаних робіт і фактичною собівартістю виконаних робіт. Під чистим доходом розуміється дохід від виконаних робіт за вирахуванням відповідних податків, борів, знижок і т.п.;

– прибуток від операційної діяльності визначається як сума алгебри валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут і інших операційних витрат;

– прибуток від звичайної діяльності до оподаткування визначається як сума алгебри прибутку (збитку) від операційною прибули, фінансових доходів, витрат і інших доходів і витрат (збитків);

– прибуток від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування і сумою податку на прибуток;

– чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку від звичайної діяльності і прибутку від надзвичайної діяльності і податку на цей прибуток. Прибуток (збиток) від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, за мінусом адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок тощо. Валовий прибуток (збиток) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Кінцевий результат поточної діяльності підприємства за певний період часу, який може бути визначений двома способами: згідно теоретичної бази динамічного балансу та статичного балансу і є прибутком.

За допомогою першого засобу визначення доходів та витрат дає можливість встановити фінансових результатів за відповідний період часу. Згідно з концептуальними засадами другої теорії головним завданням бухгалтерського балансу є надання інформації про можливість суб'єкта господарювання погасити свої зобов'язання [31].

Для статичної балансової теорії пріоритетним є визначення вартості вартість майна суб'єкта господарювання за вирахуванням вартості його заборгованостей третім особам. Якщо на кінець звітного періоду вартість чистого майна перевищує його вартість на початок звітного періоду, то діяльність протягом звітного періоду такого суб'єкта господарювання вважалась прибутковою[33, с.62]. Для детальної інформації про формування фінансових результатів діяльності підприємства розробляють Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2).

Як стимулювання ризику та виправлення помилок виділяють ряд функцій фінансових результатів значна кількість економістів. Найкраще відображає показник фінансового результату вигідні види діяльності підприємства і слугує поштовхом до інвестування у такі види діяльності. Економічний зміст фінансових результатів узагальнені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Підходи до трактування економічного змісту фінансових результатів різними економічними школами (на основі[28])

Назва економічної школи	Підхід до трактування економічного змісту фінансових результатів
Меркантилістична	Фінансові результати, які проявляються у вигляді прибутку, формуються в сфері обігу та торгівлі, які є джерелом багатства.
Фізіократична	Прибуток, як основна форма фінансових результатів, виникає за рахунок природної родючості землі, тобто аграрне виробництво являється основним джерелом багатства.

кінець таблиці 1.2

Класична	Формування фінансових результатів відбувається в сфері виробництва, а прибуток, як заробітна плата і рента, є частиною вартості, яка в свою чергу створюється працею.
Неокласична	Подвійне трактування: з одної сторони фінансові результати формуються за рахунок капіталу та є ціною даного виробничого фактору, з іншої – формуються за рахунок комплексу всіх задіяних виробничих факторів.
Інституціоналістична	Фінансові результати формуються під впливом різних суспільних неекономічних інститутів (НТП, держава, соціальні групи, профспілки та ін.)
Теорія трудового доходу	Фінансових результатів (прибуток) є результатом діяльності і винагородою підприємця.
Марксистська	Додаткова вартість, яка створюється працею найманих працівників в процесі виробництва та реалізується через сферу обігу, є основним джерелом формування фінансових результатів.

Таким чином, основною умовою одержання підприємством визначеної суми прибутку є перевищення доходів над витратами.

Отже, узагальнюючи все вище наведене, можна підсумувати: прибуток підприємства як економічна категорія визначає кінцевий результат діяльності підприємства, одержання якого є необхідною умовою розширеного відтворення на підприємстві. Прибуток як економічний показник характеризує кінцевий фінансових результатів діяльності підприємства та є різницею між загальною сумою доходів і витратами на виробництво і реалізацію продукції з урахуванням збитків від господарських різних операцій [33, с.65].

1.2 Особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства

Нині «фінансових результатів» розглядають як суму доходів від звичайної і надзвичайної діяльності підприємства, зменшену на суму витрат,

пов'язаних із виконанням господарської діяльності на підприємстві, непрямих податків та податку на прибуток за окремий звітний період» [14, с.64].

Структурна модель методики формування фінансового результату діяльності підприємства зображена на рисунку 1.3.

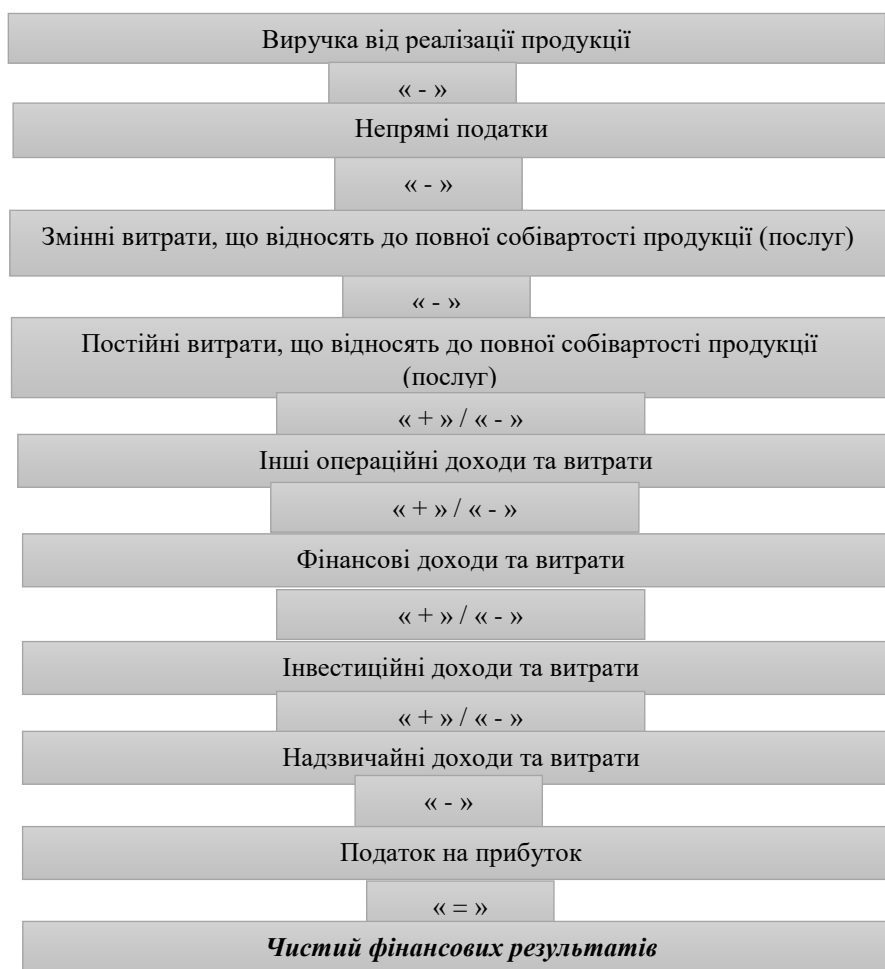

Рис. 1.3 - Модель формування фінансового результату діяльності підприємства (на основі[14])

Велике значення має у сучасних умовах господарювання нормативно-правова база, бо саме їй підприємство реагує методику трактування фінансового результату. Як кінцевий результат діяльності прибуток визнають, як різницю між доходами в цілому та витратами на виробництво та реалізацію товарів. Для нормального функціонування підприємства в ринковому середовищі треба забезпечувати необхідний рівень прибутковості. Якщо

підприємство має нестабільну динаміку, щодо прибутку, то це говорить про неефективність управлінських рішень [14, с.67].

Формування прибутку підприємства відповідно до П(С)БО відображено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 - Формування прибутку підприємства(на основі[31])

Прибуток підприємства				
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності				Прибуток (збиток) від надзвичайних подій
Операційної діяльності		Фінансових операцій	Іншої звичайної діяльності	
Основної діяльності	Іншої операційної діяльності	•Доходи (втрати) від інвестицій в асоційовані дочірні підприємства;	•Реалізація фінансових інвестицій;	•Втрати від стихійного лиха • втрати від технічних катастроф і аварій; •відшкодування збитків від надзвичайних подій; • інші надзвичайні доходи і витрати.
Реалізація продукції, товарів, робіт, послуг	•Реалізація оборотних активів;	•доходи (втрати) від спільної діяльності;	•реалізація основних засобів;	
	•реалізація іноземної валюти;		•реалізація нематеріальних активів;	
	•доходи від операційної оренди;	•доходи (втрати) від діяльності;	• реалізація інших нематеріальних активів;	
	•доходи (втрати) від операційних курсових різниць;		• реалізація інших необоротних активів;	
	•одержані (сплачені) пеня, штрафи, неустойки;	•дивіденди одержані;	•ліквідація необоротних активів;	
	•дохід від списання кредиторської заборгованості;	•відсотки, одержані за облігаціями та за іншими цінними паперами;	• дохід (втрати) від коопераційних курсових різниць;	
	•відшкодування раніше списаних активів;		•дохід від безоплатно отриманих оборотних активів;	
	•одержані гранти, активів; субсидії;	• інші доходи від фінансових операцій.	уцінка необоротних активів;	
• інші доходи (втрати) від операційної діяльності.	• інші доходи (втрати) від звичайної діяльності.			

Аналіз прибутковості підприємства потребує рішення завдань серед яких [2]:

- оцінка реальності бізнес-плану з прибутку з урахуванням плану випуску продукції та зміни залишків нереалізованої продукції;
- перевірка виконання плану з прибутку в цілому і за його складовими;

- факторний аналіз зміни валового прибутку та розрахунок впливу факторів;
- оцінка зміни прибутку в динаміці з метою вивчення тенденцій і закономірностей цього показника;
- виявлення резервів зростання прибутку та підвищення рівня рентабельності, розроблення заходів щодо мобілізації виявлених резервів та контроль за їх виконанням;
- оцінка рентабельності роботи підприємства в цілому й за окремими видами діяльності.

У вітчизняній практиці аналізу фінансових результатів існують такі прийоми аналізу показників, які визначаються за інформацією фінансової звітності.

Оцінка, аналіз та прогнозування фінансово-економічних результатів діяльності є невід'ємною та дуже важливою складовою фінансового стану підприємства. До найважливіших показників, які характеризують результативність та прибуткову діяльність підприємства є рівень отриманого прибутку та рентабельність[7].

Відповідно даних фінансової та статистичної звітності здійснюється аналіз і оцінка фінансових результатів підприємства. Для аналізу роботи підприємства приймають дані бухгалтерського обліку. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) являє собою головне джерело інформації про формування прибутку. Там розкриваються статті, в яких надано формування фінансового результату.

Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» та 79 «Фінансові результати» використовують для обліку фінансових результатів. У разі, якщо рахунок 79 «Фінансові результати» має бути закритим, тобто сальдо немає, тоді рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» пасивний, а сальдо має відобразитися у балансі.

У зв'язку з цим якість аналізу фінансових показників звітності, насамперед залежить від компетенції керівництва, котре приймає управлінські

рішення[7]. Під час аналізу фінансових результатів підприємства може використовуватися безліч прийомів, методів та моделей. Їх кількість та обсяги застосування залежать від конкретних цілей аналізу, оцінки та визначити їх завдання можна в кожному окремому випадку (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 - Прийоми аналізу показників, які визначаються за інформацією фінансової звітності(на основі[12])

Показники	Характеристика
Горизонтальний аналіз	Визначає абсолютні і відносні відхилення величин окремих видів фінансових результатів за звітний період, а також у динаміці за ряд років і дозволяє дати якісну характеристику виявлених змін
Вертикальний аналіз	Передбачає вивчення показників структури фінансових результатів, тобто питомої ваги окремих видів доходів і витрат в загальному підсумку, а також оцінку змін, які відбуваються в структурі.
Трендовий аналіз	Визначення тренду за інформацією декількох періодів, тобто основної тенденції у динаміці показників фінансових результатів.
Аналіз відносних показників	Розрахунок відношень між окремими позиціями однієї або різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками.

В залежності від того, наскільки якісно проведений аналіз фінансових результатів, визначено основні критерії та чинники, таким і буде подальший їх вплив на результативність діяльності підприємства.

Дуже важливо зазначити, що звіт про фінансові результати дає можливість зробити оцінку діяльності для забезпечення ефективного використання ресурсів та для досягнення економічної ефективності підприємства, оцінити ступінь ризику недосягнення конкретних завдань. Якщо підприємство має цілі збільшувати обсяги продажів, прискорювати темпи зростання розвитку, привласнювати більшу частку ринку, тоді метою формування фінансових результатів мають бути заходи, які направлені на зростання темпів росту підприємства. Для стабілізації та беззбиткової діяльності підприємства, де є низький рівень рентабельності, управління фінансовими результатами повинно бути направлено на досягнення

платоспроможності підприємства, тобто такої суми, яка покриває усі витрати на поточну діяльність[12].

Можна охарактеризувати з допомогою коефіцієнтів ефективність формування і використання прибутку підприємства (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5 - Показники формування і використання прибутку підприємства(на основі [25])

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Умовне позначення	Коментар
1.Коефіцієнт рентабельності поточних витрат	$K_{рпв} = \text{ПР}/\text{В}$	ПР – прибуток В – витрати	Показує, скільки прибутку припадає на 1 грн. витрат
2.Коефіцієнт дохідності авансових вкладень	$K_{дав} = \text{ПР}/\text{ОЗ}$	ОЗ – основні засоби	Характеризує скільки прибутку припадає на 1 грн., вкладену в основні засоби
3.Коефіцієнт рентабельності сукупних вкладень	$K_{рсв} = \text{ПР}/\text{ОЗ}+\text{ФОП}$	ФОП – фонд оплати праці	Характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн. сукупних вкладень
4.Коефіцієнт валового прибутку	$K_{вп} = \text{ПРв} / \text{Вр}$	ПРв – валовий прибуток Вр – виручка від реалізації товарів (робіт, послуг)	Показує ефективність використання матеріальних ресурсів та робочої сили у виробничокомерційній діяльності
5. Коефіцієнт операційного прибутку	$K_{пРо} = \text{ПРо} / \text{Вр}$	ПРо – операційний прибуток	Характеризує, який прибуток від операційної діяльності на кожен гривню виручки має підприємство
6. Коефіцієнт чистого прибутку	$K_{пРч} = \text{ПРч} / \text{Вр}$	ПРч – чистий прибуток	Узагальнюючий показник, що порівнює чистий прибуток і виручку
7. Коефіцієнт окупності власного капіталу	$K_{овк} = \text{ПР}/\text{Квл}$	Квл – власний капітал	Визначає прибутковість підприємств, у які вкладено певний власний капітал

Усі перелічені коефіцієнти доцільно застосовувати на підприємстві для оцінювання ефективності використання прибутку в динаміці за кілька періодів.

Незважаючи на те, що прибуток характеризує економічний ефект, отриманий у результаті діяльності підприємства, всі аспекти його виробничої та

господарської діяльності оцінити неможливо. У зв'язку з цим при аналізі виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства застосовують систему відносних показників – показників рентабельності [25, с.56] (таблиця 1.6).

Таблиця 1.6 - Показники рентабельності (на основі[25])

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Умовне позначення
1.Рентабельність продукції	$R_{пр} = В_{тп}/С_{пп} \times 100$	$R_{пр}$ – рентабельність продукції $В_{тп}$ – валовий прибуток, отриманий від продажу продукції $С_{пп}$ – собівартість проданої продукції
2.Рентабельність виробу	$R_{в} = В_{п}/С_{в} \times 100$	$R_{в}$ – рентабельність виробу $В_{п}$ – валовий прибуток, передбачений у ціні виробу $С_{в}$ – собівартість виробу
3.Рентабельність продажу продукції	$R_{п} = В_{тп}/Г_{н} \times 100$	$R_{п}$ – рентабельність продажу $Г_{н}$ – грошові надходження від продажу продукції
4.Рентабельність основного капіталу	$R_{ок} = П_{ч}/В_{на} \times 100$	$R_{ок}$ – рентабельність основного капіталу $П_{ч}$ – чистий прибуток $В_{на}$ – вартість немобільних активів (основних засобів, нематеріальних та фінансових активів)
5.Рентабельність капіталу підприємства	$R_{кп} = П_{ч}/(В_{на}+В_{ма}) \times 100$	$R_{кп}$ – рентабельність капіталу підприємства $В_{ма}$ – вартість мобільних активів

Показник рентабельності активів показує дохідність усього капіталу та інвестицій у підприємство.

Загальним показником, що характеризує фінансових результатів від діяльності підприємства за будь-який період, є прибуток (збиток) від звичайної діяльності та від надзвичайних подій [40].

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування розраховують як алгебраїчну суму прибутку від операційної діяльності ($\Phi_{ро}$), фінансових та інших доходів мінус фінансові й інші витрати (збитки):

$$P_{рдо} = \Phi_{ро} + D_{к} + I_{фд} + I_{д} - \Phi_{в} - B_{к} - I_{в} \quad (1.1)$$

де $P_{рдо}$ – фінансових результатів (прибуток чи збиток) від звичайної діяльності до оподаткування;

D_k – дохід від участі в капіталі, тобто дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані дочірні або спільні підприємства, які обліковують методом участі в капіталі;

$I_{фд}$ – інші фінансові доходи, тобто доходи за депозитними сертифікатами, дивіденди отримані, відсотки отримані, інші доходи, отримані від фінансових операцій;

I_d – інші доходи, тобто доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів, неопераційних курсових різниць та інші доходи, що виникають у процесі звичайної діяльності;

Φ_v – фінансові витрати, тобто витрати на відсотки й інші витрати підприємства, пов'язані зі залученням позичкового капіталу;

V_k – втрати від участі в капіталі, тобто збиток, спричинений інвестиціями в асоційовані, дочірні або спільні підприємства;

I_v – інші витрати, куди відносять втрати від неопераційних курсових різниць та уцінки необоротних активів, собівартість реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, інші витрати, що виникають у процесі звичайної діяльності.

Прибуток (збиток) від надзвичайних подій до оподаткування розраховують так[40]:

$$P(З)_{нп} = ВЗ + D_{ні} - V_{нп} \quad (1.2)$$

де $P(З)_{нп}$ – прибуток (збиток) від надзвичайних подій;

$ВЗ$ – відшкодовані збитки від надзвичайних подій;

$D_{ні}$ – інші надзвичайні доходи;

$V_{\text{нп}}$ – витрати, отримані в результаті надзвичайних подій (втрати від стихійного лиха, від технічних катастроф і аварій, інші надзвичайні витрати).

Отже, прибуток характеризує кінцевий результат діяльності кожного підприємства. Його отримання є обов'язковою умовою розширеного відтворення на підприємстві, забезпечення самофінансування та зміцнення конкурентоспроможності останнього на ринку. Функціонування підприємства, незалежно від виду його діяльності та форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю давати достатній прибуток.

Діяльність підприємства за певний період може бути збитковою. У цьому випадку сума збитків має відображатися на окремому субрахунку та списуватися за рахунок раніше накопиченого нерозподіленого прибутку, але якщо його недостатньо, тоді за рахунок додаткового чи резервного капіталу, який є у підприємства. У випадку, коли немає додаткових джерел для погашення заборгованості, тоді непокритий збиток відображають в дужках у складі власного капіталу, щоб вирахувати із загального підсумку [46, с.33].

Для забезпечення прибутковості підприємства, отримання задовільного прибутку на підприємствах існує поточний контроль за виконанням усіх етапів. Тобто, аналіз поточного стану підприємства, вплив внутрішніх факторів та зовнішніх, які впливають на зміну результатів господарської діяльності, розрахунок планових показників прибутковості, моніторинг конкретних етапів для досягнення запланованих цілей.

Отже, формування фінансових результатів є дуже важливим показником діяльності господарюючих суб'єктів, результат яких може бути позитивним (прибуток) або негативним (збиток). Саме це визначає ефективність діяльності підприємства. Для формування фінансових результатів треба правильно відображати мету діяльності, доходність підприємства, аналізувати зміни показника прибутку. Якісне планування та правильність управлінських рішень дає змогу підвищувати показники фінансового результату та задовольняти

потреби груп управління, а також отримувати більш достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства [46, с.40].

2 Аналітико-практичні аспекти формування, використання та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємств.

2.1 Аналіз сучасного стану формування, використання та оцінювання фінансових результатів діяльності підприємств України на макро- та мікроекономічних рівнях за 2019-2021 роки

Одним з актуальних завдань сучасного етапу соціально-економічного розвитку України є підвищення ефективності діяльності підприємств та посилення відповідальності керівництва за надані кінцеві результати у фінансовій звітності, що дають можливість попередити фінансову кризу не лише на мікрорівні (на рівні підприємств), а й на макрорівні (на рівні держави). Ефективність керування економічними процесами, що протікають на підприємствах, значною мірою визначається впровадженням у сферу керування новітніх програм, призначених для оцінки, аналізу та діагностики фінансового стану підприємств [35, с.139].

Зауважимо, що у сучасних умовах господарювання велике значення має нормативно-правова база, адже саме завдяки їй підприємство регулює методіку визначення фінансового результату. Як кінцевий результат діяльності прибуток визначають, як різницю між доходами від господарської діяльності та витратами на виробництво та реалізацію товарів. Для нормального функціонування підприємства в ринковому середовищі треба забезпечувати необхідний рівень прибутковості. Якщо підприємство має нестабільну динаміку, щодо прибутку, то це говорить про неефективність управлінських рішень [15, с.144].

На макрорівні (на рівні держави) ми розглянемо фінансовий стан комунальних господарств України.

Комунальне господарство являє собою один із найважливіших та пріоритетних секторів національної економіки будь-якої країни, який гарантує

життєздатність населених пунктів та має значний вплив на розвиток багатьох взаємовідносин у державі [17, с.48].

Місцеві органи влади і самоврядування для виконання власних і делегованих повноважень, разом із бюджетними коштами, використовують ресурси свого місцевого, зокрема, комунального господарства. В умовах проведення децентралізації особливо посилюються вимоги до надання якісних послуг комунальними підприємствами [18, с.88].

Структура комунального господарства має наступний склад: водопостачання та водовідведення, міський транспорт і шляхове господарство, теплопостачання, електричні мережі та ін.

Перш за все, розглянемо сутність поняття «комунальне підприємство». Комунальне комерційне підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності, майно якого перебуває у комунальній власності і закріплюється за таким підприємством на праві господарського відання. Майно комунального некомерційного підприємства перебуває у комунальній власності та закріплюється за ним на праві оперативного управління [24, с.43].

Існують різні підходи до класифікації підприємств комунальної власності. Залежно від способу утворення й формування статутного фонду виокремлюють корпоративні комунальні підприємства, а також унітарні, які, в свою чергу, поділяються на комерційні та некомерційні.

Кириленко О. П. [18] класифікує КП залежно від джерел фінансування їхньої діяльності. За цією ознакою КП поділяються на ті, які знаходяться на повному утриманні місцевих бюджетів, ті, що частково утримуються з місцевих бюджетів та підприємства, які працюють на засадах самокупності.

На наш погляд, найбільш прийнятною на даний момент є класифікація в залежності від ролі КП для органів місцевого самоврядування, згідно якої виділяють комунальні підприємства, які надають послуги загального економічного інтересу, підприємства, що виконують окремі функції виконавчих підрозділів, та КП, які працюють на конкурентних ринках [24].

Проаналізуємо тенденції змін чисельності комунальних підприємств по Україні в період децентралізації [27] (таблиця 2.1, рисунок 2.1).

Таблиця 2.1 - Динаміка кількості комунальних підприємств в Україні протягом 2019-2021 рр. (на початок року)(на основі Додаток Б, В, Г)

Показник	Роки			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
Кількість юр. осіб в Україні, всього, од.	1185071	1235024	1298435	+49953,00	+63411,00
у т. ч.: комунальних підприємств	11677	11640	12842	-37,00	+1202,00
Питома вага КП у загальній к-сті юридичних осіб, %	0,99	0,94	0,99	-37,00	+1202,00

Як свідчать дані (табл. 2.1), упродовж досліджуваного періоду кількість КП збільшилась в цілому по Україні на 330 одиниць, або на 113364 од.. Темп росту чисельності КП зростає, одною із причин цього є те, що в умовах реформування галузі охорони здоров'я до складу комунальних некомерційних підприємств стали відносити бюджетні установи охорони здоров'я.

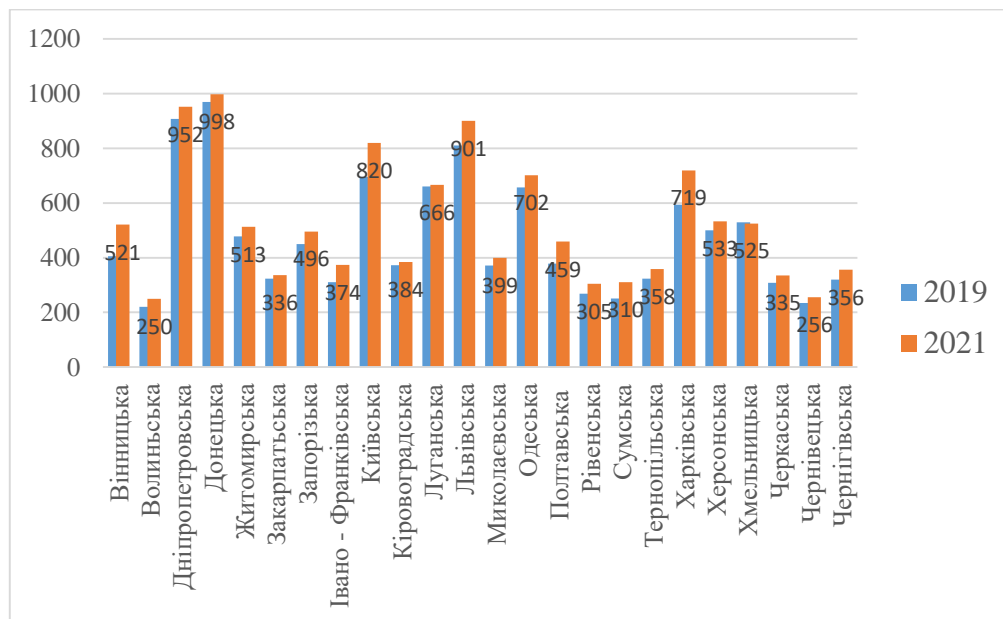

Рис. 2.1 - Динаміка кількості комунальних підприємств в Україні за областями у 2019 і у 2021 рр., одиниць (на основі [27])

У деяких областях України, які були пілотними регіонами у проведенні першого і другого етапів реформи, всі бюджетні установи змінили свій статус на комунальні некомерційні підприємства. Також це пояснюється тим, що часто КП створюються не зовсім за потребою, виходячи із політичних або інших інтересів, та у тих сферах, де могли б діяти й приватні підприємства[27].

Як видно з рис. 2.1, протягом аналізованого періоду чисельність комунальних підприємств збільшилась практично у всіх областях України.

В Україні кожного року реєструються нові комунальні підприємства. Створення КП у великій кількості саме після виборів [27] підтверджує, що органи місцевого самоврядування мають на меті іноді не забезпечення добробуту громадян, а реалізацію корупційних інтересів чиновників.

Велика кількість комунальних підприємств та відсутність дієвого контролю з боку держави перешкоджають ефективному моніторингу їхньої діяльності. Низький рівень прозорості створює передумови зловживання керівниками їх службовим становищем. Незважаючи на велику кількість КП, діяльність багатьох із них не оприлюднюється в офіційній звітності.

В умовах децентралізації недостатнє оприлюднення даних деякими КП негативно впливає на загальну прозорість їх фінансово-господарської діяльності і в цілому місцевих фінансів[39].

Варто відмітити, що в сучасних умовах фінансовий стан підприємств комунального господарства є незадовільним та потребує негайного втручання всіх зацікавлених сторін, і в першу чергу, держави та органів місцевого самоврядування. Розглянемо основні показники фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ), які є основою всього сектору комунальної власності за 2019-2021 рр. [26] (таблиця 2.2).

Аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємств галузі протягом 2019–2021 рр. свідчить про її збитковість. Зокрема, згідно з даними табл. 2.2, у 2021 р. обсяг збитків комунальних підприємств у 8 разів перевищив обсяг їх прибутків. Понад третина підприємств комунальної власності є збитковими [26].

Таблиця 2.2- Показники фінансового стану підприємств ЖКГ в Україні за 2019–2021 рр., млн грн (на основі [27])

Показники	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Прибутки підприємств	423	760	782	+337,00	+22,00	+79,67	+2,89
Збитки підприємств	6100	5600	6200	-500,00	+600,00	-8,20	10,71
Дебіторська заборгованість	19310	237420	30030	+218110	-207390	+1129,52	-87,35
Кредиторська заборгованість	33295	30600	38400	-2695,00	+7800,00	-8,09	25,49
Заборгованість населення за ЖКГ	13735	16395	24420	+2660,00	+8025,00	+19,37	+48,95

Отже, динаміка показників фінансового стану підприємств відображає загрозові тенденції збільшення їх збитковості, скорочення прибутковості послуг, підвищення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості як наслідок зростання заборгованості населення за житлово-комунальні послуги. Упродовж 2019–2021 років через збільшення заборгованості та витрат прибутковості підприємств знизилася на 37 %.

Також однією з основних проблем щодо функціонування КП є відсутність прагнення з боку місцевої влади ефективно використовувати фінансові ресурси та розвивати підприємства з метою надання якомога якісніших послуг споживачам[29].

Аналітики центру економічної стратегії порівняли показники рентабельності українських комунальних підприємств, розташованих в обласних центрах, за якими були оприлюднені дані, із загальними показниками всіх українських компаній у відповідній галузі (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 - Порівняння рентабельності активів і власного капіталу в окремих секторах (на основі [27])

Показник	Галузь	Середній показник проаналізованих КП, 2019-2021 рр.	Загалом по сектору, 2019- 2021 рр.
Рентабельність активів	Водопостачання, каналізація	-5 %	-2,78 %
	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	-1 %	-0,95 %
	Транспорт та логістика	-2 %	-1,15 %
Рентабельність власного капіталу	Водопостачання, каналізація	-1 %	-5,83 %
	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	-5 %	-3,29 %
	Транспорт та логістика	-3 %	-2,05 %

Як свідчать дані таблиці 2.3, комунальним підприємствам характерні від’ємна рентабельність власного капіталу та активів. Особливо це стосується підприємств, що надають послуги загального економічного інтересу (водо- тепло- і газопостачання, управління побутовими відходами) та громадського транспорту. У цих сферах більшість підприємств є комунальними. Вони надають комунальні послуги за регульованими тарифами та мають високий ступінь зношеності основних фондів. Негативні рівні дохідності власного капіталу та активів в середньостроковій перспективі не забезпечують оновлення й підтримку основних фондів та інвестиції в людський капітал (працівників), необхідних для забезпечення належної якості суспільних послуг для комунальних підприємств [29].

Також однією з ключових проблем галузі є формування дієвих механізмів фінансового забезпечення комунального господарства. Основними джерелами забезпечення фінансовими ресурсами підприємств комунальної власності є кошти державного та місцевих бюджетів, гранти, кредити банків, кошти міжнародних організацій, власні фінансові ресурси, які створюються за рахунок прибутку, амортизаційних відрахувань та ін.

Оскільки для більшості комунальних комерційних підприємств характерна збитковість, тому фінансове забезпечення діяльності відбувається у значній мірі за рахунок державної фінансової допомоги, зокрема, за рахунок фінансування з місцевих бюджетів. Саме незадовільний фінансовий стан КП є типовим виправданням додаткового фінансування з місцевих бюджетів. Існування за рахунок отримання ними бюджетної допомоги може спотворювати конкуренцію, а також нести в собі корупційні ризики[43].

Проаналізуємо рівень державної підтримки даної галузі (рисунок 2.2), тобто пряме бюджетне фінансування ЖКГ з місцевих бюджетів за 2014-2019 роки.

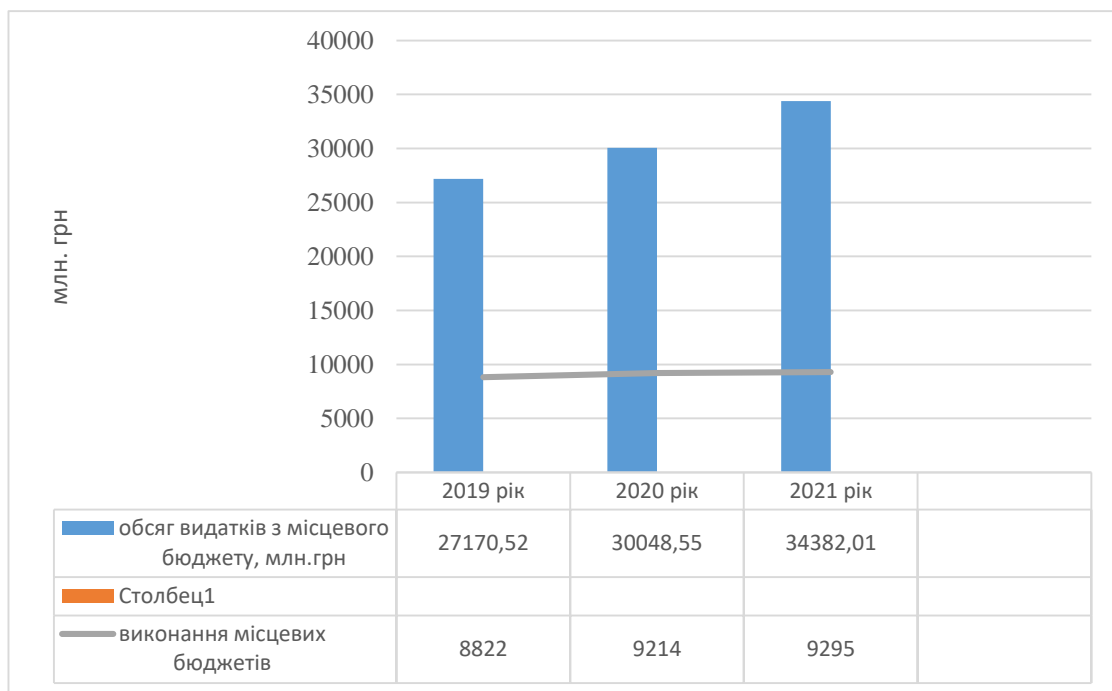

Рис.
2.2-

Динаміка видатків з місцевих бюджетів на ЖКГ та виконання їх планових показників протягом 2019-2021 років (на основі [27])

Згідно рисунку 2.2, бачимо, що впродовж аналізованого періоду державна підтримка ЖКГ з місцевих бюджетів в Україні хоч і збільшилася фактично у 1,94 рази, однак характеризується недофінансуванням порівняно з плановими показниками, що пояснюється обмеженістю фінансових ресурсів місцевих бюджетів та невиконанням планів їх доходної частини.

Зважаючи на значний рівень зношеності основних фондів (80 %) [44], недофінансування галузі може призвести до виникнення небезпечних та аварійних ситуацій, підвищення соціальної напруги в суспільстві, погіршення екологічної ситуації у містах. Оскільки основні фонди в секторі комунального господарства, зокрема ЖКГ, є дуже зношені, то вони потребують оновлення та модернізації, яке може здійснюватися за рахунок таких джерел фінансового забезпечення, як кошти бюджету, а також грантової підтримки, вітчизняних і міжнародних кредитів, лізингу тощо.

На мікрорівні (на рівні підприємства) ми розглянемо фінансовий стан комунального підприємства «Господар» Калинівської міської ради..

У 2014 році відповідно до рішення №316 від 26.05.2014 року Новогребельської сільської ради з метою вирішення питання соціально-економічного розвитку та наведенні належного санітарного стану та благоустрою на території села Нова Гребля у відповідності до ст. 26, ст.42, ст.60 закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» було створено Комунальне підприємство «Господар» Новогребельської сільської ради. Власником і засновником підприємства з 2014 по 2021 рр. була Новогребельська сільська рада (Додаток А).

У 2021 році відповідно до чинного законодавства України, а саме Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» відбулася зміна засновника, а саме засновником комунального підприємства стала Калинівська міська рада. Відповідно було змінено назву підприємства КП «Господар» Калинівської міської ради.

За своїм правовим статусом КП «Господар» КМР є комунальним комерційним і здійснює свою діяльність на принципах повного господарського розрахунку, самофінансування, власного комерційного ризику, вільного найму працівників та з метою отримання прибутку.

КП «Господар» КМР фінансуються з міського бюджету, володіє закріпленим за ними майном на основі права оперативного управління. Здійснюючи це право, КП «Господар» КМР не може розпоряджатися цим

майном без згоди Калинівської міської ради, якщо інше не передбачено статутом комунального підприємства чи положеннями. КП «Господар» КМР самостійно розпоряджається коштами, що виділені з міського бюджету на їх фінансування; доходами, отриманими від господарської діяльності, та майном, придбаним за рахунок цих доходів. Також, КП «Господар» КМР, утримується за рахунок міського бюджету, несе відповідальність за своїми зобов'язаннями лише коштами, що є в їхньому розпорядженні. Міська рада не відповідає за зобов'язаннями КП «Господар» КМР.

КП «Господар» КМР здійснює не заборонену законом та визначену статутами підприємств виробничу, науково-дослідницьку, комерційну та іншу діяльність з метою одержання прибутку.

Отже, основними послугами, які надає підприємство, є комплексне обслуговування / утримання майна, зокрема: прибирання території загального користування, збір та вивіз ТПВ, прибирання снігу, посипання піском частини прибудинкової території, технічне обслуговування системи водопостачання, електропостачання.

Рівень та якість послуг, які надають комунальні підприємства в цілому та КП «Господар» КМР зокрема є показовим індикатором комфорту та безпеки повсякденного життя громади. Сталий розвиток виробничої та соціальної сфери населених пунктів потребує наявності та ефективного функціонування відповідної інфраструктури, до яких, зокрема, відносяться підприємства комунального сектора міського господарства. Саме комунальні підприємства займають провідне місце в структурі матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування.

Проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності КП «Господар» КМР за 2019 – 2021 роки за допомогою горизонтального і вертикального аналізу (дивись таблицю 2.4).

Необоротні активи в структурі балансу мають тенденцію до збільшення, а саме питома вага у 2019 році складає 18 %, а в 2021 році – 73,38%. Висока

питома вага необоротних активів свідчить про значні постійні витрати та високу чутливість прибутку до зміни доходу від реалізації.

Таблиця 2.4 – Горизонтальний та вертикальний аналіз КП «Господар» КМР за 2019 – 2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до			
	тис. грн..	%	тис. грн..	%	тис. грн..	%	2019 р.		2020 р.	
							тис. грн..	%	тис. грн..	%
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
АКТИВ										
1. Необоротні активи	8,1	18	811,9	94,5	3934,01	73,38	3925,91	55,38	3122,11	-21,12
1.1 Основні засоби	8,1	18	811,9	94,5	3934,01	73,38	3925,91	55,38	3122,11	-21,12
1.2 Нематеріальні активи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3 Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Оборотні активи	36,9	82	47,0	5,5	1021,97	20,62	985,07	-61,38	974,97	15,12
2.1 Запаси	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2 Дебіторська заборгованість	2,8	6	3,4	0,4	68,56	1,38	65,76	-4,62	65,16	0,98
2.3 Грошові кошти	34,1	76	39,5	4,6	0,336	0,006	-33,764	-75,994	-39,164	-4,594
2.4 Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5 Інші оборотні активи	0	0	4,1	0,5	953,14	19,2	953,14	19,2	949,04	18,7
Баланс	45,0	100	858,9	100	4955,98	100	4910,98	0	4097,08	0
ПАСИВ										
1. Власний капітал	17,3	38,4	832,2	96,9	3934,01	79,38	3916,71	40,98	3101,81	-17,52
1.1 Зареєстрований капітал	5,7	13	5,7	0,7	2373,4	48,9	2367,7	35,9	2367,7	48,2
1.2 Додатковий капітал	0	0	0	0	1560,61	31,49	1560,61	31,49	1560,61	31,49
1.3 Резервний капітал	3,9	8,7	808,0	94,07	0	0	-3,9	-8,7	-808	-94,07
1.4 Нерозподілений прибуток	7,7	17,1	18,5	2,15	0	0	-7,7	-17,1	-18,5	-2,15
2. Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	953,48	19,2	953,48	19,2	953,48	19,2
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	27,7	61,6	26,7	3,1	68,48	1,38	40,78	-60,22	41,78	-1,72
3.1 Короткострокові кредити банків	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2 Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	17,4	38,7	26,0	3,0	0	0	-17,4	-38,7	-26	-3
3.3 Кредиторська заборгованість по розрахунках	8,5	18,9	0	0	68,48	1,4	59,98	-17,5	68,48	1,4
3.4 Інші поточні зобов'язання	1,8	4	0,7	0,08	0	0	-1,8	-4	-0,7	-0,08
Баланс	45,0	100	858,9	100	4955,98	100	4910,98	0	4097,08	0

Оборотні активи в структурі балансу мають тенденцію до зменшення, та у 2019 році найбільшу питому вагу мали грошові кошти – 76 %, хоча в 2021 році їх питома вага вже склала 1 %, така зміна свідчить про значне зменшення ліквідності підприємства.

Спостерігається значне збільшення власного капіталу, що протягом всього періоду збільшилось майже на 60 %, через збільшення об'єму наданих послуг. В структурі поточних зобов'язань з'явилися заборгованість по розрахунках, що може свідчити про те, що підприємству стає складніше покривати витрати поточної діяльності. Структура балансу КП «Господар» КМР представлено на рисунку 2.3.

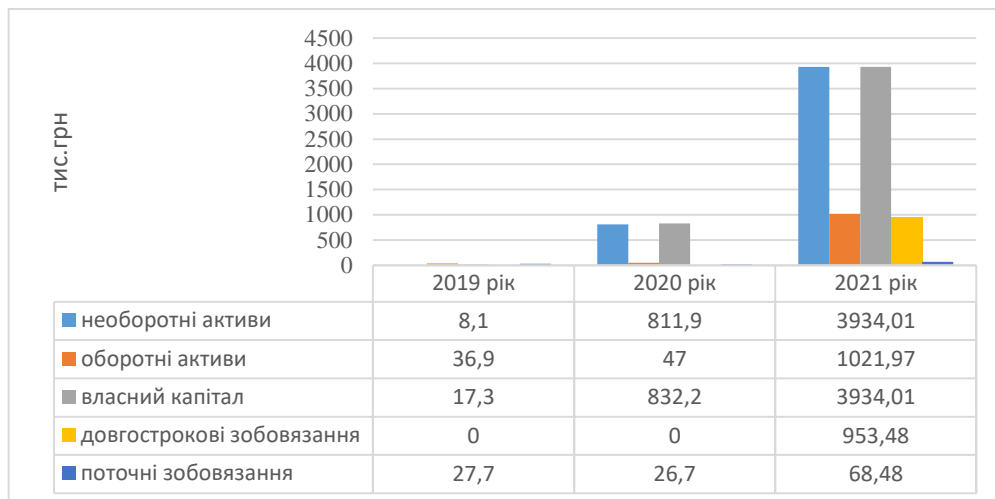

Рисунок 2.3 – Структура балансу КП «Господар» КМР, тис.грн
(на основі Додаток В, Г, Д)

З рис. 2.3 спостерігається, що впродовж досліджуваного періоду валюта балансу збільшується. За даними розрахунків валюта балансу у 2021 році відносно 2020 року більша на 19,2 %, а відносно 2019 року – 39,9 %. Така динаміка свідчить про зростання об'єму діяльності підприємства, при цьому звернемо увагу, що питома вага довгострокових зобов'язань протягом періоду збільшилась у більш ніж двічі. Це є негативним явищем для підприємства.

Проведемо аналіз основних фондів підприємства КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз основних фондів підприємства КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Показники	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Основні засоби:							
первісна вартість	64,6	1067,7	9185,3	1003,10	8117,60	1552,79	760,29
знос	56,5	255,8	5251,3	199,30	4995,50	352,74	1952,89
залишкова вартість	8,1	811,9	3934,00	803,80	3122,10	9923,46	384,54

Аналізуючи таблицю 2.5 бачимо, що первісна вартість за три роки зростає. В 2020 році порівняно з 2019 роком зростання становить 1003,10 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком становить 8117,60 тис. грн. Основні засоби протягом трьох років не списувались, всі вони в експлуатації, що є позитивним моментом для підприємства.

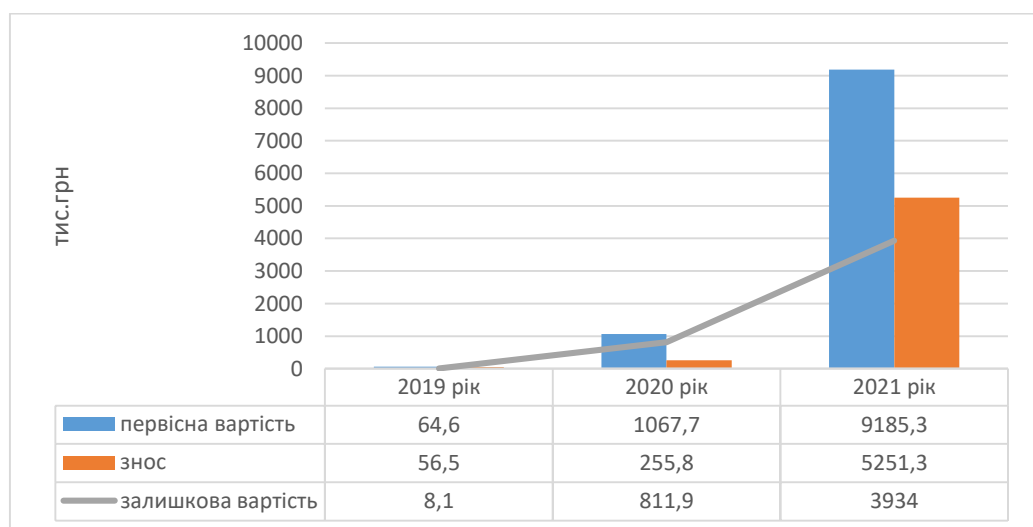

Рисунок 2.4 - Динаміка основних фондів підприємства КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Проведемо аналіз складу, структури та динаміки власного КП «Господар» КМР (таблицю 2.6).

Таблиця 2.6 - Аналіз складу, структури та динаміки власного КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Показники	Роки						Абсолютне відхилення			
	2019		2020		2021		складових ВК, тис. грн		частки, %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Зареєстрований (пайовий) капітал	5,70	32,95	5,70	0,68	2373,40	60,33	0,00	+2367,70	32,26	+59,65
Додатковий капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	1560,61	39,67	0,00	+1560,61	0,00	+39,67
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	7,70	44,51	18,50	2,22	0,00	0,00	+10,80	-18,50	42,29	-2,22
Резервний капітал	3,90	22,54	808,00	97,09	0,00	0,00	+804,10	-808,00	74,55	-97,09
Власний капітал- всього	17,30	100,00	832,20	100,00	3934,01	100,00	+814,90	+3101,81	0,00	0,00

Аналізуючи показники таблиці 2.6 спостерігається зростання зареєстрованого капіталу, так у 2021 рік порівняно з 2019 роком зареєстрований капітал підприємства збільшився 2367,70тис. грн.

Структура та динаміка власного капіталу КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки представлено на рисунку 2.5.

Таким чином, дослідження фінансово-господарської діяльності комунального підприємств дає змогу визначити стійкий, нестійкий та кризовий стан. Здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі свідчить про стійкий фінансовий стан.

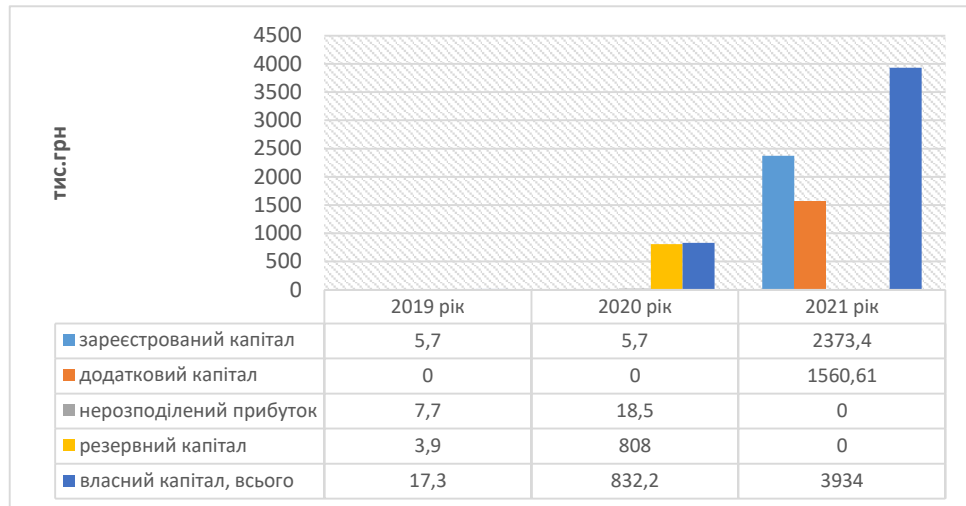

Рисунок 2.5 - Структура та динаміка власного капіталу КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Аналіз прибутку підприємства потребує вирішення завдань серед яких[44]:

- оцінка реальності бізнес-плану з прибутку з урахуванням плану випуску продукції та зміни залишків нереалізованої продукції;
- перевірка виконання плану з прибутку в цілому і за його складовими;
- факторний аналіз зміни валового прибутку та розрахунок впливу факторів;
- оцінка зміни прибутку в динаміці з метою вивчення тенденцій і закономірностей цього показника;
- виявлення резервів зростання прибутку та підвищення рівня рентабельності, розроблення заходів щодо мобілізації виявлених резервів та контроль за їх виконанням;
- оцінка рентабельності роботи підприємства в цілому й за окремими видами діяльності.

Проведемо аналіз структури та динаміки фінансових результатів КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки. За даними табл. 6.1 оцінюють

прибутковість кожного виду діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 - Аналіз величини та динаміки фінансових результатів КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Показники	Роки			Відхилення (+,-)			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис.грн	427,6	662,2	913,9	+234,60	+251,70	+54,86	+38,01
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) тис.грн	427,4	657,5	753,14	+230,10	+95,64	+53,84	+14,55
Інші операційні доходи тис. грн	10,3	205,5	39,5	+195,20	-166,00	+1895,15	-80,78
Інші операційні витрати тис.грн	4,0	199,4	953,2	+195,40	+753,80	+4885,00	+378,03
Фінансових результатів до оподаткування:							
прибуток тис. грн	6,5	10,8	0,328	+4,30	-10,47	+66,15	-96,96
збиток тис. грн							
Витрати (дохід) з податку на прибуток тис.грн	1,2	1,9	0,060	+0,70	-1,84	+58,33	-96,84
Чистий фінансових результатів:							
прибуток тис. грн	5,3	8,9	0,268	3,60	-8,63	67,92	-96,99
збиток тис.грн							

Аналіз ефективності різних видів діяльності дасть змогу визначити їх вплив на чистий прибуток підприємства. Якщо підприємство за результатами звітного періоду має збиток від операційної діяльності, то слід проаналізувати структуру витрат за економічними елементами [46].

За даними табл. 2.7 можна зробити наступні висновки:

- чистий дохід зріс на 38,01%
- собівартість реалізованої продукції – на 14,55%.

Це зумовило підвищення валового прибутку порівняно з минулим роком на 16,5%. Інші доходи операційної діяльності зросли в 38,33 раза, а витрати – в 238,23 раза, завдяки чому фінансових результатів від операційної діяльності зменшився на 5%. Фінансових результатів у 2021 році становив 0,329 тис. грн., що на 60% менше, ніж у минулому періоді; чистий прибуток зменшився на 5,032 тис. грн. або на 50%.

Динаміка фінансових результатів КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки представлена на рисунку 2.6.

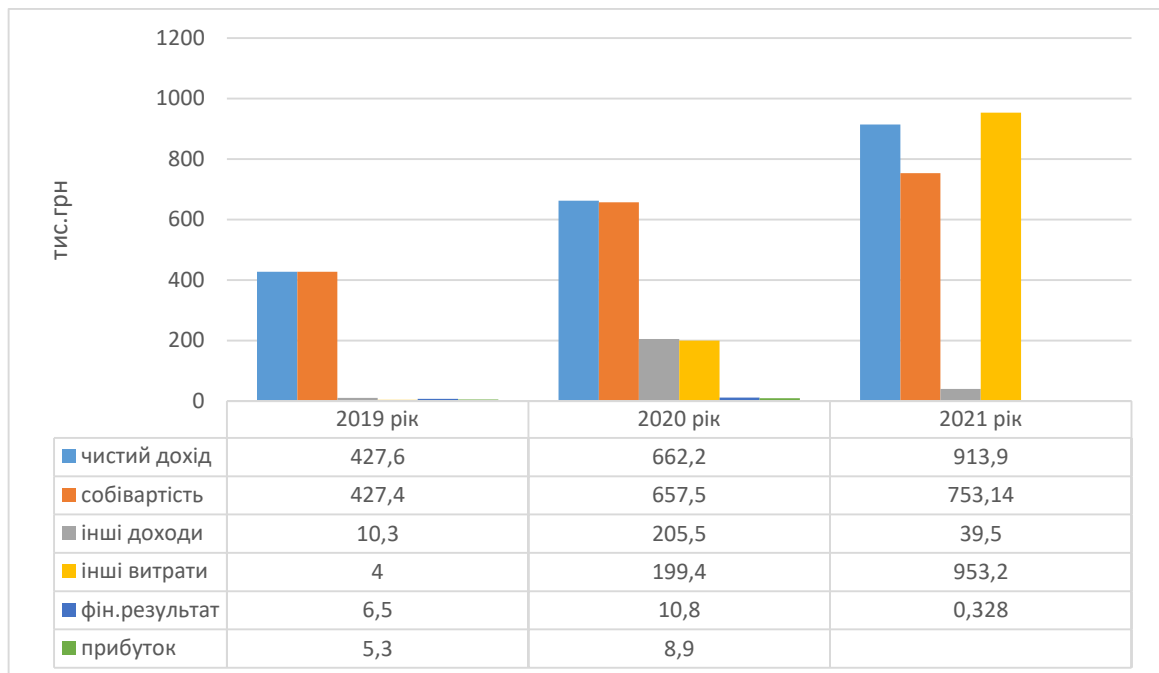

Рисунок 2.6 - Структура та динаміка фінансових результатів КП «Господар» КМР за 2019-2021 роки(на основі Додаток В, Г, Д)

Зауважимо, якщо підприємство за результатами звітного року має збиток від інвестиційної діяльності, то треба проаналізувати фактори, що вплинули на утворення таких збитків, та визначені заходи щодо ліквідації збитковості асоційованих, спільних і дочірніх підприємств, або мають бути проведені зміна

й скорочення напрямків інвестиційної діяльності, скорочення інвестиційної діяльності [46].

Якщо підприємство за результатами звітного року отримує збитки від фінансової діяльності, то необхідно проаналізувати склад фінансових доходів та фінансових витрат.

У результаті аналізу мають бути визначені можливі шляхи зменшення фінансових витрат. При аналізі фінансових доходів визначають дохідність цінних паперів і приймають рішення щодо зміни структури «портфеля фінансових інвестицій» (реалізація одних цінних паперів та придбання інших прибуткових цінних паперів). При отриманні збитків від інших операцій звичайної діяльності, але не пов'язаних із операційною та фінансовою діяльністю, аналізують склад інших доходів, інших витрат і визначають шляхи ліквідації збитків у плановому періоді [11].

Незважаючи на те, що прибуток характеризує економічний ефект, отриманий у результаті діяльності підприємства, всі аспекти його виробничої та господарської діяльності оцінити неможливо. У зв'язку з цим при аналізі виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства застосовують систему відносних показників – показників рентабельності.

Рентабельність – це відносний показник ефективності виробництва. У загальному вигляді він розраховується як відношення прибутку до витрат, тобто є нормою прибутку [5].

Рентабельність активів розраховується як частка від ділення чистого прибутку або прибутку від звичайної діяльності до оподаткування, на середньорічну величину активів. Тобто показує скільки прибутку припадає на 1 грн активів. Рентабельність власного капіталу характеризує ефективність використання власного капіталу. Показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Рентабельність власного капіталу обчислюється відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу. Рентабельність продажів розраховується як відношення доходу від реалізації товарної продукції до собівартості продукції (таблиця 2.8) [19].

Таблиця 2.8 - Аналіз показників рентабельності КП «Господар» КМР за 2019–2021 рр.(на основі [19])

Показники	Роки			Відхилення (+,-)			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Рентабельність ВК тис.грн	0,25	0,29	0,42	0,04	0,13	16	44,8
Рентабельність А тис.грн	0,16	0,19	0,31	0,03	0,12	18,8	63,2
Рентабельність продажів тис. грн	1,89	1,81	2,32	-0,08	0,51	-4,2	28,2

Рентабельність активів характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Тобто в 2019 р., продемонструвавши зростання на 18,8 % активи підприємства забезпечили рівень прибутку в 19 %, дана тенденція продовжилась і у 2021 році – показник виріс на 63,2 % (R=31 %).

Згідно з рисунку 2.7 можна легко простежити прогресивну динаміку рентабельності власного капіталу КП «Господар» КМР. З ростом показника на 16 % у 2020 році рентабельність власного капіталу становила 29 % та 42 % з темпом приросту в 44,8 % у 2021 році. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство, тому найбільший інтерес представляє для наявних і потенційних власників й акціонерів й є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства, тому що його рівень показує верхню межу виплат.

Рентабельність продажів продемонструвала спад на 4,2 % у 2020 р. порівняно з 2019 р., а у 2021 році вона зросла на 28,2 %, порівняно з 2020 роком, що є позитивною тенденцією для КП «Господар» КМР. Динаміка зміни показників рентабельності КП «Господар» КМР за 2019–2021 рр. представлена на рисунку 2.7.

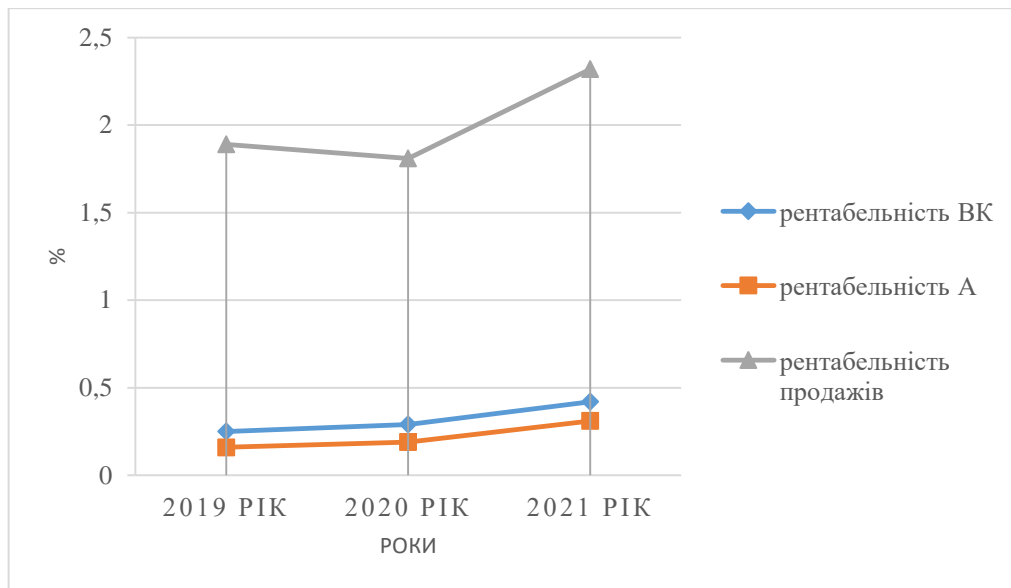

Рисунок 2.7 - Динаміка зміни коефіцієнтів рентабельності КП «Господар» КМР за 2019–2021 рр.

Отже, аналіз структурних змін основних показників фінансово - господарської діяльності КП «Господар» КМР за 2019-2021 рр. показав, що відбувається зростання як необоротних, так і оборотних активів. Структурні зміни активів і пасивів балансу КП «Господар» КМР за 2019-2021 рр. свідчать про достатньо ефективну стратегію розвитку компанії. Збільшення власного капіталу, зростання чистого доходу та прибутку, а також зменшення поточних зобов'язань, собівартості та ефективне управління витратами свідчить про зростання масштабів діяльності підприємства, розширення сфер діяльності та зміцнення позицій на ринку. Динаміка коефіцієнта рентабельності діяльності вказує на стабільний рівень забезпечення ефективності господарської діяльності підприємства та відносно ефективну програму реалізації стратегії його розвитку.

Таким чином, КП «Господар» КМР доцільно підвищувати ефективність управління фінансово-господарською діяльністю та раціонально управляти власним ресурсним забезпеченням.

2.2 Удосконалення підходів до формування фінансових результатів діяльності та напрями підвищення ефективності їх використання та оцінювання.

На сьогодні для покращення якості комунальних послуг, збільшення рентабельності та прибутковості КП «Господар» КМР необхідний пошук шляхів удосконалення підходів до формування фінансових результатів діяльності та напрями підвищення ефективності їх використання та оцінювання, оскільки КП «Господар» КМР є важливою частиною комунальної власності і задовольняють значну кількість потреб територіальної громади.

Виходячи з цього, актуальним постає питання щодо вдосконалення існуючих інструментів управління фінансовими результатами підприємства, які б враховували як тактичні, так і стратегічні аспекти управління.

Як зазначалося вище, управління прибутку – це процес розроблення і прийняття рішень відносно формування, розподілу й використання прибутку на підприємстві з метою забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [9, с.69].

При цьому, зауважимо, що формування прибутку відбувається під впливом усіх господарських операцій підприємства. Проте його основним джерелом виступає операційна діяльність, яка забезпечує отримання 90 – 95% кінцевого фінансового результату.

Тому завдання управління фінансовим результатом полягає у виявленні найважливіших чинників, що визначають величину операційного прибутку, та пошуку резервів її подальшого збільшення.

Прибуток виникає, якщо доходи звітного періоду перевищують витрати діяльності. Величина доходів визначається ціновою політикою підприємства, змінами співвідношення попиту та пропозиції на той чи інший вид продукції, діями конкурентів тощо [16].

На витрати, в свою чергу, впливають обсяги діяльності підприємства, закупівельні ціни на сировину й енергоносії, рівень мінімальної заробітної плати тощо. Наприклад, загальна сума витрат підприємства може суттєво зростати або ж, навпаки, знижуватися унаслідок зміни розміру витрат на зберігання готової продукції в складських приміщеннях, на організацію та обслуговування процесу виробництва й реалізації та інших змінних і умовно-постійних витрат залежно від зростання або скорочення обсягів виробництва й реалізації продукції [8].

Значний вплив на обсяг реалізації продукції, а відповідно й на фінансових результатів діяльності, має обсяг прибутку, закладений у ціну реалізації тієї чи іншої продукції. При цьому негативно впливати на обсяги реалізації може як завищена, так і занижена норма прибутку у складі ціни. Отже, з метою стимулювання попиту на свою продукцію й підвищення прибутковості діяльності підприємство має здійснювати виважену як цінову, так і його асортиментну політику.

Таким чином, здатність підприємства своєчасно використовувати певні заходи з метою коригування обсягів реалізації продукції, залишків продукції, структури витрат та цінової політики має досить важливе значення з позиції управління прибутком підприємства [40, с. 92].

Для ефективної координації діяльності підприємства вирішальне значення має розуміння залежності фінансового результату від обсягу діяльності, доходів та витрат. Така теоретична залежність покладена в основу моделі стратегічного аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток» або інша його назва «CVP-аналіз». Даний аналіз допомагає керівникам підприємств виявити оптимальні пропорції між змінними і постійними витратами, ціною та обсягом реалізації, мінімізувати підприємницький ризик. Бухгалтери, аудитори, експерти й консультанти, використовуючи даний метод, можуть глибше оцінити фінансові результати й точніше обґрунтувати рекомендації для вибору стратегії розвитку підприємства [21, с.128].

Відповідно, першою умовою здійснення аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток» є поділ витрат підприємства на змінні й постійні (умовно-постійні). Класифікації підлягають усі витрати підприємства: виробничі, збутові та адміністративні.

Як відомо, до змінних слід включати ті витрати, які змінюються пропорційно або майже пропорційно змінам обсягу діяльності підприємства. В свою чергу, постійні витрати не залежать від обсягів діяльності й визначаються умовами організації виробництва та загальною політикою підприємства. Тому їх загальна сума залишається незмінною [15, с. 149].

Проте на практиці значна кількість витрат підприємства мають бути відокремлені одна від одної та включені до постійних або змінних витрат відповідно.

Також зауважимо, що при здійсненні розподілу витрат на змінні й постійні податок на прибуток не підлягає класифікації, зважаючи на його особливу природу.

Витрати, пов'язані з податком на прибуток, не можна вважати ані постійними, ані змінними, оскільки вони більше визначаються правилами податкового обліку, ніж безпосередньо обсягом продажу в процесі реалізації. Тому при здійсненні аналізу взаємозв'язку між доходами, витратами та фінансовим результатом (прибутком) під терміном «прибуток» доцільно застосовувати саме прибуток до оподаткування [36, с.58].

Наступний елемент аналізу – маржинальний дохід. Це частина – чистого доходу, яка залишається на покриття постійних витрат і формування прибутку. Чим вищий рівень маржинального доходу, тим швидше відшкодовуються постійні витрати, і підприємство має можливість отримувати прибуток. Обсяг беззбиткової діяльності – це показник, що характеризує обсяг реалізації продукції, при якому чистий дохід підприємства від продажу продукції (робіт, послуг) дорівнює всім його сукупним витратам. Тобто це той обсяг продажів, при якому підприємство не має ні прибутку, ні збитку. Іншими словами, точка беззбитковості – це та межа, яку необхідно подолати підприємству, щоб

«вижити» у ринковому конкурентному середовищі. Чим вища точка беззбитковості, тим складніше її подолати [40, с. 125].

На відміну від точки беззбитковості запас фінансової надійності усуває вплив ефекту масштабу підприємства і дозволяє об'єктивно порівнювати підприємства з різними обсягами діяльності та оцінювати зміни фінансового становища підприємства на різних стадіях його життєвого циклу. Запас фінансової надійності можна розраховувати як у грошовому, так і натуральному вимірі, а також порівнюючи фактичне та беззбиткове завантаження виробничих потужностей [40, с. 126].

Крім того, цей показник можна обчислити у відсотках. У такому разі його називають коефіцієнтом запасу фінансової надійності. Коефіцієнт запасу фінансової надійності – це відносне зниження обсягів реалізації, яке може дозволити собі підприємство до досягнення точки беззбитковості. Чим менша точка беззбитковості, тим більша зона безпеки діяльності підприємства.

А тому, якщо коефіцієнт маржинального доходу та обсяг продажу стабільні, то збільшити зону безпеки підприємства можна лише шляхом скорочення постійних витрат. У разі незмінного рівня постійних витрат і коефіцієнта маржинального доходу зростання запасу фінансової надійності можна досягти шляхом збільшення обсягу продажу [42, с. 127].

Запас фінансової надійності також можна застосовувати для визначення операційного прибутку, оскільки він показує обсяг продажу понад точкою беззбитковості, в якій постійні витрати вже відшкодовані за рахунок доходу, а загальний маржинальний дохід від цього «надлишкового» продажу безпосередньо збільшує прибуток.

Таким чином, аналіз «витрати – обсяг діяльності – прибуток» за допомогою зони безпеки дозволяє оцінити вплив коливань обсягу діяльності підприємства на величину прибутку. Але щоб успішно застосовувати можливості запасу фінансової надійності, необхідно впевнитися в достатній обґрунтованості значення всіх параметрів діяльності підприємства.

Після досягнення точки беззбитковості підприємство має відповісти на питання: які темпи зростання прибутку слід очікувати в майбутньому за існуючих обсягів діяльності, рівнів цін та величини витрат. Це можна визначити за допомогою показника, який називається операційним важелем. Він являє собою механізм управління прибутком в умовах зміни обсягу реалізації продукції на основі оптимізації співвідношення постійних та змінних витрат. Сутність цього показника полягає у наступному: чим нижча питома вага постійних витрат у загальній сумі витрат підприємства, тим менша величина маржинального доходу, необхідна для їх покриття [46, с. 31].

Звідси коефіцієнт маржинального доходу також матиме нижче значення, що означає менший вплив на прибуток зміни обсягу діяльності. Тобто постійні витрати використовуються як важіль для досягнення тих чи інших відсоткових змін у прибутках унаслідок змін обсягу продажу.

Отже, нижча питома вага постійних витрат створює нижчий операційний важіль. Це зумовлює меншу зміну величини прибутку за зміни чистого доходу від реалізації продукції [46, с. 41].

Як бачимо, використання CVP-аналізу підприємством допомагає оперативно і якісно вирішити багато завдань, а запропонований перелік системи показників є оптимальним для використання з метою забезпечення якісного управління фінансовими результатами підприємства, зокрема його ключовим елементом – прибутком. Дана методика дозволяє визначити величину прибутку при різних обсягах реалізації та відшукати найвигідніше співвідношення між змінними і постійними витратами, ціною і обсягом діяльності.

При цьому, головна роль у виборі стратегії поведінки підприємства полягає у визначенні маржинального доходу, збільшення величини якого спровокує пропорційне збільшення прибутку. Досягти цього можна різними способами, зокрема:

- знизити ціну продажу і відповідно збільшити обсяг реалізації;
- збільшити обсяг реалізації і знизити рівень постійних витрат;

- пропорційно змінювати змінні, постійні витрати і обсяг випуску продукції.

Зауважимо, що ефективність процесів управління та планування прибутку значною мірою залежить від якості аналізу, реальності виявлених резервів збільшення прибутку, економічного обґрунтування планів формування й використання прибутку на майбутній період.

Відтак, метою стратегічного управління прибутком і рентабельністю є розроблення ефективної політики моделювання прибутку підприємства та виявлення оптимального рівня рентабельності фінансових вкладень у довготерміновому періоді.

Відзначимо, що для вітчизняних підприємств основними чинниками, які в стратегічному контексті можуть позитивно вплинути на зміну величини обсягу прибутку, є:

- зростання обсягів реалізації продукції;
- зростання цін;
- зниження собівартості; оновлення асортименту й номенклатури продукції тощо.

Оскільки єдиної для всіх підприємств стратегії не існує, як і не існує єдиного універсального стратегічного плану діяльності підприємства, який її представляє, процес вироблення стратегії для кожного підприємства буде унікальним і залежатиме від його позиції на ринку, динаміки розвитку, потенціалу, поведінки конкурентів, характеристик реалізованих товарів та інших чинників [36].

Для стратегічного управління фінансовими результатами підприємства також необхідно враховувати фактори його внутрішнього середовища, оскільки вони безпосередньо впливають на підприємство й визначають його стратегічний потенціал та фінансову складову.

А, отже, на них також обов'язково необхідно звертати увагу та враховувати їх поточні й прогностичні параметри при стратегічному плануванні прибутку.

Отже, використання системи СVP-аналізу є раціональним інструментом вирішення стратегічних проблем у системі управління фінансовими результатами підприємства й дозволить у повному обсязі реалізувати цілі та завдання, поставлені перед підприємством, сприяючи результативному здійсненню функцій фінансового управління підприємством.

Висновки

Дослідивши тему кваліфікаційної роботи «Фінансових результатів діяльності підприємства: суть, види, особливості формування, використання та оцінювання» можемо зробити наступні висновки:

1) в сучасному світі кожне підприємство оцінює свою діяльність за фінансовими результатами. Фінансові показники відображають ефективність роботи підприємства та його прибуток, що є головною метою будь-якого підприємства [10, с.12].

Поняття «фінансових результатів» змінювалося відповідно до змін, внесених до методики його визначення [10, с.16].

Зауважимо, що зростання фінансових результатів дає можливість підприємству для самофінансування, розширення виробництва та зміцнення фінансових відносин з партнерами.

На нашу думку, фінансові результати – це показник ефективності діяльності підприємства за певний проміжок часу, який має вираження в таких показниках, як прибуток(збиток).

Загальноекономічним поняттям фінансових результатів є саме кінцевий результат діяльності підприємства за звітний період, який виражається прибутком або збитком, відображається у фінансовій звітності і визначається послідовно розрахунковим способом з урахуванням усіх видів доходів і витрат, отриманих у процесі здійснення господарських операцій [41].

2) У сучасних умовах господарювання велике значення має нормативно-правова база, адже саме завдяки їй підприємство регулює методику визначення фінансового результату. Як кінцевий результат діяльності прибуток визначають, як різницю між доходами від господарської діяльності та витратами на виробництво та реалізацію товарів. Для нормального функціонування підприємства в ринковому середовищі треба забезпечувати необхідний рівень

прибутковості. Якщо підприємство має нестабільну динаміку, щодо прибутку, то це говорить про неефективність управлінських рішень

Формування фінансових результатів є дуже важливим показником діяльності господарюючих суб'єктів, результат яких може бути позитивним (прибуток) або негативним (збиток). Саме це визначає ефективність діяльності підприємства. Для формування фінансових результатів треба правильно відображати мету діяльності, доходність підприємства, аналізувати зміни показника прибутку. Якісне планування та правильність управлінських рішень дає змогу підвищувати показники фінансового результату та задовольняти потреби груп управління, а також отримувати більш достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства [46, с.40].

3) Одним з актуальних завдань сучасного етапу соціально-економічного розвитку України є підвищення ефективності діяльності підприємств та посилення відповідальності керівництва за надані кінцеві результати у фінансовій звітності, що дають можливість попередити фінансову кризу не лише на мікрорівні (на рівні підприємств), а й на макрорівні (на рівні держави). Ефективність керування економічними процесами, що протікають на підприємствах, значною мірою визначається впровадженням у сферу керування новітніх програм, призначених для оцінки, аналізу та діагностики фінансового стану підприємств [35, с.139].

Велика кількість комунальних підприємств та відсутність дієвого контролю з боку держави перешкоджають ефективному моніторингу їхньої діяльності. Низький рівень прозорості створює передумови зловживання керівниками їх службовим становищем. Незважаючи на велику кількість КП, діяльність багатьох із них не оприлюднюється в офіційній звітності.

В умовах децентралізації недостатнє оприлюднення даних деякими КП негативно впливає на загальну прозорість їх фінансово-господарської діяльності і в цілому місцевих фінансів[39].

Варто відмітити, що в сучасних умовах фінансовий стан підприємств комунального господарства є незадовільним та потребує негайного втручання

всіх зацікавлених сторін, і в першу чергу, держави та органів місцевого самоврядування. Розглянемо основні показники фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ), які є основою всього сектору комунальної власності за 2019-2021 рр. [26] (таблиця 2.2).

Комунальним підприємствам характерні від'ємна рентабельність власного капіталу та активів. Особливо це стосується підприємств, що надають послуги загального економічного інтересу (водо- тепло- і газопостачання, управління побутовими відходами) та громадського транспорту. У цих сферах більшість підприємств є комунальними. Вони надають комунальні послуги за регульованими тарифами та мають високий ступінь зношеності основних фондів. Негативні рівні дохідності власного капіталу та активів в середньостроковій перспективі не забезпечують оновлення й підтримку основних фондів та інвестиції в людський капітал (працівників), необхідних для забезпечення належної якості суспільних послуг для комунальних підприємств[29].

Також однією з ключових проблем галузі є формування дієвих механізмів фінансового забезпечення комунального господарства. Основними джерелами забезпечення фінансовими ресурсами підприємств комунальної власності є кошти державного та місцевих бюджетів, гранти, кредити банків, кошти міжнародних організацій, власні фінансові ресурси, які створюються за рахунок прибутку, амортизаційних відрахувань та ін.

Оскільки для більшості комунальних комерційних підприємств характерна збитковість, тому фінансове забезпечення діяльності відбувається у значній мірі за рахунок державної фінансової допомоги, зокрема, за рахунок фінансування з місцевих бюджетів. Саме незадовільний фінансовий стан КП є типовим виправданням додаткового фінансування з місцевих бюджетів. Існування за рахунок отримання ними бюджетної допомоги може спотворювати конкуренцію, а також нести в собі корупційні ризики[43].

4) На сьогодні для покращення якості комунальних послуг, збільшення рентабельності та прибутковості КП «Господар» КМР необхідний пошук

шляхів удосконалення підходів до формування фінансових результатів діяльності та напрями підвищення ефективності їх використання та оцінювання, оскільки КП «Господар» КМР є важливою частиною комунальної власності і задовольняють значну кількість потреб територіальної громади.

Виходячи з цього, актуальним постає питання щодо вдосконалення існуючих інструментів управління фінансовими результатами підприємства, які б враховували як тактичні, так і стратегічні аспекти управління.

Як зазначалося вище, управління прибутку – це процес розроблення і прийняття рішень відносно формування, розподілу й використання прибутку на підприємстві з метою забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [9, с.69].

При цьому, зауважимо, що формування прибутку відбувається під впливом усіх господарських операцій підприємства. Проте його основним джерелом виступає операційна діяльність, яка забезпечує отримання 90 – 95% кінцевого фінансового результату.

Тому завдання управління фінансовим результатом полягає у виявленні найважливіших чинників, що визначають величину операційного прибутку, та пошуку резервів її подальшого збільшення.

Таким чином, здатність підприємства своєчасно використовувати певні заходи з метою коригування обсягів реалізації продукції, залишків продукції, структури витрат та цінової політики має досить важливе значення з позиції управління прибутком підприємства [40, с. 92].

Для ефективної координації діяльності підприємства вирішальне значення має розуміння залежності фінансового результату від обсягу діяльності, доходів та витрат. Така теоретична залежність покладена в основу моделі стратегічного аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток» або інша його назва «CVP-аналіз». Даний аналіз допомагає керівникам підприємств виявити оптимальні пропорції між змінними і постійними витратами, ціною та обсягом реалізації, мінімізувати підприємницький ризик.

Список використаних джерел

1. Атамас П. Й. Прибуток: економічна суть, проблеми визначення та облікового відображення / П. Й. Атамас // Академічний огляд. – 2014. – № 1 (40). – С. 50-55.
2. Бетге Й. Балансоведение / Йорг Бетге; пер. с нем.: научн. Ред. В.Д. Новодворский. – М.: Бухгалтерский учет, 2000. – 454 с.
3. Білик В. Г. Облік і відображення в звітності фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах реформування / В. Г. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – К. : Науково-дослідний економічний інститут, 2014. – Вип. 1. – С. 127-129.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2001. – 672 с.
5. Глухова В. І., Гомулко Н. В. Комунальний кредит як джерело фінансового забезпечення розвитку територіальних громад. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 19-25. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2020)-06).
6. Господарський кодекс України. Ст. 78 від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
7. Гудзь Н.В. Облікова модель формування фінансових результатів діяльності в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Економіка та суспільство: електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету. 2017. Вип. 13. С. 1339–1346. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/223.pdf.
8. Давидович І.Є. Контролінг: навчальний посібник [Текст] / І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
9. Догадайло Я.В. Обґрунтування системи показників управління прибутком підприємств дорожнього господарства [Текст] / Я.В. Догадайло, Я.Е. Кісельова // Проблеми та перспективи розвитку підприємств в умовах світової економічної інтеграції: III Міжнар. наук.-практ. конф., 24 – 25 листопада 2011 р. : тези допов. – Х. : ХНУБА, 2011. – Част. 1. – С. 69 – 70.

10. Дрозд І.К., Назарова Г.Б. Концепції обліку та контролю фінансових результатів (на підприємствах залізничного транспорту) : монографія. Київ : ТОВ «Видавництво «Сова», 2013. 208 с.
11. Жулин О. В., Зеленюк-Джунь Л. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств і перспективи їх розвитку. *Бізнес-інформ*, № 7, 2020. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages-174_180.pdf.
12. Загірняк Д.М., Данилко В.К., Іщенко С.В., Лига Д.Л. Стратегічна стійкість в умовах глобалізації економіки як антикризовий інструмент. *Вісник НТУ «Харківський політехнічний інститут» (Економічні науки)*. Харків, 2020 (3). С. 102-105. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/2519-4461.2020.3.102>.
13. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник: навчальний посібник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2010. – 1072 с.
14. Йолтухівська Т. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансових результатів» / Т. В. Йолтухівська, В. Г. Лопатовський // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2015. – № 2. – С. 64-67.
15. Кармінська-Белоброва М.В. Механізм управління прибутковістю підприємства / М.В. КармінськаБелоброва // *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. – 2013. – Вип. 1. – С. 139 – 147.
16. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.В. Ковальчук. К.: Знання, 2008. – 680 с.
17. Килимник І. І. Практичні проблеми в галузі житлово-комунального господарства та шляхи їх вирішення. *Open Journal System*, № 1 (2015), С. 48-50.
18. Кириленко О. П. Фінансове забезпечення підприємств водопостачання та водовідведення в умовах бюджетної децентралізації. *Фінанси України*. 2015. № 3. – С. 88-101.
19. Кіндзюр О. С. Регулювання інвестиційного розвитку житлово-комунальної сфери України: дис... кандидата економічних наук: 08.00.03. Львів, 2017.

20. Мазур В. П. Економічний зміст поняття фінансових результатів сільськогосподарської діяльності / В. П. Мазур // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 3. – С. 68-71.
21. Мицак О.В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. [Текст] / О.В. Мицак, І.Р. Чуй. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів : Магнолія-2006, 2018. – 228 с.
22. Місцеві фінанси : підруч. за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
23. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 288 с.
24. Наукові засади реформування і розвитку житлово-комунального господарства: монографія. Поважний О.С., Попов О.П., Запатріна І.В., Волков В.П. та ін. Черкаси. Брама-Україна, ЧДТУ, 2011. – 436 с.
25. Олійник О. В. Формування фінансових результатів сільськогосподарського виробництва / О. В. Олійник // Економіка АПК. – 2003. – № 8. – С. 52-57.
26. Офіційний веб-сайт Державної служби Казначейства. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
27. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm.
28. Пасенко Н.С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наукове фахове видання Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2017. Вип. 7. С. 854–859. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/172.pdf>.
29. Погорєлов В. С. Формування бюджетів територіальних громад в умовах фіскальної децентралізації. Автореферат дис... кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси, кредит. ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», Київ, 2019. 22 с.

30. Поняття фінансових результатів та порядок їх формування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://vuzlit.ru/223705/teoretichni_osnovi_formuvannya_obliku_finansovih

31. Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 16.07.2020).

32. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручник / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с.

33. Рзаєв Г.І., Драгочинська Д.О. Обліково-аналітичні процедури підтримки безпеки формування доходів, витрат і фінансових результатів. Науковий журнал Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. 2019. С. 62–65
URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/7712/1/4.pdf>.

34. Синькевич Н. І. Аналіз існуючих прийомів і методів фінансового аналізу діяльності суб'єктів господарювання / Н. І. Синькевич, Т. М. Васишин // Бізнес Інформ. – 2014. – № 4. – С. 313-317.

35. Скалюк Р.В. Сутність та значення фінансових результатів в системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств / Р.В. Скалюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. – 2010. – Вип. 18(1). – Економічні науки. – С. 135–141.

36. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент: навч. посіб. [Текст] / О.М. Скібіцький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 568 с.

37. Селіванова Н.М., Ткаченко Ю.В., Попко Я.О. Особливості методики проведення фінансового аналізу підприємства. Проблеми ринку та розвитку регіонів України в ХХІ ст.: матеріали VII Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Одеса, 05–09 груд. 2016 р. Одеса, 2016. С. 98–102.

38. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н.М. Ткаченко. – 5-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.

39. Топчій О. О. Модернізація сфери житлово-комунального господарства міських агломерацій в умовах децентралізації: дис. на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05. Одеська національна академія харчових технологій МОН України. Одеса, 2020.

40. Управлінський облік: навч. метод. посібник [Текст] / Добровський В.М., Гнилицька Л.В., Коршикова Р.С., Добровський В.М. – К.: КНЕУ, 2003. – 236 с.

41. Фірко Н. Б. Економічна суть та класифікація доходів підприємства: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Н. Б. Фірко. – Режим доступу : <http://masters.donntu.org/2013/iem/tihonovskaya/library/article3.pdf>.

42. Шаповал Л. П. Формування фінансово-кредитних відносин в комунальному господарстві. *Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць*. Вип. 10 (101). К., 2009. С.127 – 131.

43. Як побороти неефективність комунальних підприємств? // Центр економічної стратегії. 27.08.2020. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/?tab=wm&ogbl#inbox/FMfcgwxwKkRMt1SfPZLWKVKjWChZRlcpq?projector=1&messagePartId=0.1>.

44. Як фінансування комунальних підприємств спотворює конкуренцію? // Центр економічної стратегії. 20.05.2020 р. URL: <https://ces.org.ua/how-does-utility-financing-impairs-competition/>.

45. Якименко М.В. Бухгалтерський облік формування фінансових результатів в умовах ризик-орієнтовного управління : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)»; Житомирський державний технологічний університет. Житомир, 2016. 22 с.

46. Якименко М.В., Лаговська О.А., Кучер С.В. Формування прибутку діяльності вітчизняних підприємств в умовах ризику: обліково-аналітичний аспект // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету 16 “Економічна думка”, 2014. Том 18. № 2 . 315 с. С. 31-42

Додатки